DE STEMVORK

SEPTEMBER 1957

Orgaan voor en van de
SPREKERS VAN HET
HUMANISTISCH VERBOND

REDACTIE:
C. H. SCHONK, Bouwerstr. 14, DEVENTER
Telefoon 5331

ADMINISTRATIE:
OUDE GRACHT 152, UTRECHT
Telefoon 10163

"HET IS DE MOEITE WAARD"

Onder bovenstaande titel zal in het a.s. winterseizoen opnieuw een poging gedaan worden het ledental van het Verbond omhoog te voeren. De wenselijkheid en noodzaak daarvan behoeft aan onze sprekers niet nader duidelijk te worden gemaakt. Het Verbond kan aan zijn steeds toenemende verantwoordelijkheid alleen voldoen als het gedragen wordt door een steeds groeiend aantal bewuste humanisten, die ook in de vorm van hun lidmaatschap bewijzen hun bijdrage te willen leveren.

Bij de Jubileum-actie van twee jaar geleden gelukte het, als het ware in één klap, het ledental met 1200 op te voeren. Zonder nu opnieuw zo'n grote actie te ondernemen, wil het Hoofdbestuur toch de aandacht van het Verbond wel weer in versterkte mate op de ledenwinning concentreren.

Allereerst werddaarom de Topkaderconferentie van 28 en 29 september daaraan geheel gewijd. Gepoogd zal ook worden om in elke Gemeenschap een aantal leden bereid te vinden zich stelselmatig met de "propaganda" bezig te houden. Deze "propagandisten" zullen voor een bijeenkomst op "De Ark" worden uitgenodigd om met elkaar en het Hoofdbestuur overleg te plegen en de plannen nader uit te werken. De actie zal door een speciaal nummer van Mens en Wereld worden ondersteund, waarmee aan belangstellenden iets meer over de betekenis en de bedoeling van het Verbond verteld zal worden. Dit nummer zal gedurende langere tijd bruikbaar zijn, zodat de gemeenschappen er een flink aantal van kunnen bestellen.

Hiermede wordt hopelijk tegemoetgekomen aan twee wensen, die bij zeer veel besturen van gemeenschappen leven: hulp van de kant van de leden, en schriftelijke propaganda die allerlei bevolkingsgroepen aanspreekt. Daarnaast wordt geprobeerd meer in de pers door te dringen, opdat de naam van het Humanistisch Verbond regelmatiger in de kranten verschijnt.

Aan al deze pogingen kunnen onze sprekers hun medewerking verlenen. Het gaat er daarbij niet om, dat elke spreekbeurt benut wordt om een propaganda-speech in optima forma te houden, de meesten van onze sprekers zouden daar ongetwijfeld, en niet ten onrechte, niets voor voelen. Maar als het waar is, dat door een beroep te doen op het verantwoordelijkheidsbesef van het gewone lid de activiteit versterkt zou worden, dan kan er al veel bereikt worden door iets van eigen overtuiging en geloof in de betekenis van het humanisme op zijn gehoor over te brengen. Wanneer men beweert, dat het humanisme niet actueel is, kan een verwijzing naar de perspectieven die het de wereld biedt, zeker na het internationale congres, aan deze mythe misschien een einde maken. En het kan helemaal geen kwaad, als een spreker, die zelf de moeite neemt ettelijke zondagen en avonden op te offeren voor een zaak die hem lief is, en dat heel gewoon vindt, dit ook eens zijn toehoorders onder de neus wrijft, opdat zij op hun beurt de handen uit de mouwen steken.

Die moeite is het humanisme wel waard!

Th.W. Polet,
(organisatie-secr.).

-o-o-o-

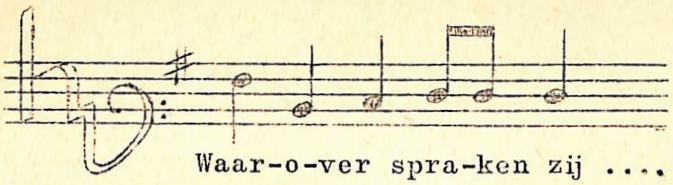

Waar-o-ver spra-ken zij .....

de sprekers van 't Verbond?

Impressie van de sprekersconferentie in Utrecht.

Ongewone mannen betraden het Erasmushuis. Niemand zou ons dat ongewone trouwens hebben aangezien, zoals we op die zonnige zondagmorgen bescheiden binnenstapten en, verrast door het kleurenspel van architect Rietveld, een ogenblik in de hal bleven staan.

"Zaal 3," zei een artistieke aanwijzing.

Met negatie van de kortste weg zwierven we door alle zalen, waar we ons uiteraard in ons element voelden en waarvan we de kunstzinnige uitvoering zeer konden waarderen.

Toen alle wegen naar zaal 3 hadden geleid en Koppenberg ons en twee Belgische vrienden had welkom geheten, onthulde conferentieleider Schonk, dat het gesprek zou gaan over de afwezigen, wat als speciale vermelding de standing van het gezelschap toch wel aangaf. "Hoe bereiken we - met ons woord - de gewone man?" was het motto van de dag. Hoewel we het met Kierkegaard eens waren, dat men de gewone man dáár moet ontmoeten, waar hij ís, toonden we ons meesters in de beperking, door de kleinigheid van de geografische betekenis hiervan op deze conferentie buiten beschouwing te laten.

Nadat we onze discriminatie ten opzichte van de gewone man hadden vastgesteld, ging Koppenberg het gezelschap vierendelen. Hij telde echter meer hoofden dan zinnen, zodat het protest zich vermenigvuldigde. Kees Schonk trok er vlug even de wortel uit en dirigeerde de secties naar de hun toegewezen vertrekken. Na deze eigen machtsverheffing werd hij imaginair - althans voor onze sectie. Nog éénmaal verscheen zijn hoofd. Het zag, dat het goed was.

Want nu bleek, dat deze sprekers niet alleen spreken, maar ook luisteren konden. Het wat en het hoe werden met grote bedachtzaamheid, maar ook vol verve, van alle kanten belicht en onderzocht.

Ook van het volgende agendapunt mag het wat en het hoe niet onvermeld blijven, want de lunch was voortreffelijk en zeer smakelijk opgediend.

De rapporteurs deden 't 's middags vrij goed. Polet kreeg een 7 en ook ....

Maar waarom leest U eigenlijk deze flauwekul, als er ook een goed verslag in ditzelfde nummer staat? Dan weet U tenminste hoe of wat!

J. Doets.

-o-o-o-

RESULTATEN VAN DE SPREKERSCONFERENTIE

De Sprekersconferentie van 16 juni 1957 heeft zich beziggehouden met de voor het humanisme uiterst belangrijke vraag: Hoe bereiken wij de gewone man? De conferentie bedoelde een eerste oriënterend beraad op de vele problemen die met deze vraag samenhangen te zijn. Zij is dat ook geworden en als zodanig heeft zij vruchtbare voorlopige resultaten afgeworpen. Niemand kon verwachten dat in één korte conferentie - we hadden welgerekend 4½ uur tijd voor opening, sectievergaderingen, verslag rapporteurs, plenaire zitting en sluiting - uitputtend en uiteindelijk antwoord op de aan de orde gestelde vraag gevonden zou worden.

Beperkingen.

In verband met de korte tijd, die ter beschikking stond, heeft de conferentie zich wijze zelfbeperking opgelegd. Niet gediscussieerd is over de vraag, wat we onder "de gewone man" hebben te verstaan. Uitgegaan is van een voorlopig voldoende omschrijving, dat we daar in ons verband onder verstaan: de man (en de vrouw) die in dit opzicht "gewoon" is, dat hij niet direct en uit eigen actieve belangstelling geneigd is zich op abstracte wijze met levensbeschouwelijke vragen bezig te houden. Daarbij is nadrukkelijk vooraf vastgesteld, dat in deze onderscheiding niets discriminerends steekt. Het is slechts de vaststelling van bestaande verschillen tussen mensen. De een is meer geneigd tot het ene, de ander tot het andere. Ten overvloede is bovendien vooraf vastgesteld, dat deze "gewone man" in alle maatschappelijke kringen voorkomt en de onderscheiding dus niet samenvalt met de onderscheiding arbeider-intellectueel of met enige andere onderscheiding van maatschappelijke welstand of schoolse ontwikkeling. Wel valt er mee te rekenen dat bedoelde gewone man getalmatig het meest voorkomt onder de arbeiders en de mensen met geringe schoolse ontwikkeling, omdat deze op zich het grootst in aantal zijn. Vooral om deze reden mag men bij besprekingen over het bereiken van de gewone man in het bijzonder deze groepen voor ogen houden.

In de tweede plaats heeft de conferentie - die een conferentie van sprekers was - zich beperkt tot de vraag, hoe de gewone man te bereiken is met <u>het woord</u>, en dan in het bijzonder met het gesprôken woord. Andere middelen van benadering zijn buiten beschouwing gebleven.

Ook andere, op zichzelf in het onderhavige verband belangrijke punten zijn bewust buiten bespreking gehouden om de agenda niet te overladen. Met name de vragen van organisatorische aard als: Hoe krijgen wij de gewone man onder ons gehoor? In hoeverre zou vanuit het centrale apparaat verdere leiding en voorlichting aan de sprekers gegeven kunnen worden? Vorming en scholing van sprekers enz.

Een laatste, bij voorbaat aanvaarde en vanzelfsprekende beperking was, dat bij het zoeken naar middelen om de gewone man te bereiken, al die middelen werden uitgesloten, die met het humanisme op zichzelf onverenigbaar zijn, zoals demagogie en elke andere vorm van misleiding of onverantwoorde beïnvloeding.

Door al deze beperkingen - en daarbij gesteund door gespreksleiders - kon de conferentie zich concentreren op het eigenlijke thema: Hoe bereiken wij - met ons woord - de gewone man? De discussie daarover bewoog zich om twee hoofdvragen, geformuleerd als: <u>Wat zeggen we?</u> en <u>Hoe zeggen we het?</u> De beide slagzinnen duiden op de twee hoofdaspecten van het pro-

bleem: de inhoud en de vorm van ons woord. Met andere woorden: Waarover spreken we in het bijzonder als we de gewone man iets te zeggen willen hebben, en op welke wijze doen we dat zo, dat hij ons verstaat?

Het bleek al spoedig dat de aspecten van het Wat en het Hoe wel te onderscheiden, maar moeilijk te scheiden zijn. We zullen nochtans trachten afzonderlijk weer te geven - zij het zeer gecomprimeerd - wat de conferentie over het Wat en Hoe dacht. Een soort balans dus van de resultaten van dit voorlopig en oriënterend beraad.

Wat zeggen we?

De meeste aandacht viel op het Hoe? Minder op het Wat? Klaarblijkelijk is het een groter probleem, hóe wij aan de gewone man de humanistische levenswaarden duidelijk maken, dan te bepalen, waaróver we het zullen hebben. Die levenswaarden zijn trouwens dezelfde voor de tot beschouwing en bespiegeling geneigde mens en de hier bedoelde gewone man en 't wordt daardoor inderdaad meer een vraag van het Hoe. Niettemin konden toch wel enige inhoudselementen worden aangegeven, die naar de mening van de conferentie aansluiten bij de belangstelling van de gewone man en die ook binnen zijn bereik liggen.

Van de negatieve kant uit geredeneerd, zijn dit niet de onderwerpen van theoretische en filosofische aard. Men moet, bij wijze van voorbeeld, de gewone man niet aankomen met beschouwingen over het existentialisme of enig ander filosofisch systeem. Ook niet over "de draagkracht der Rede" en dergelijke fundamentele filosofische en theoretische problemen van het humanisme. Zij liggen buiten de belangstellingssfeer van de gewone man en buiten zijn bereik. (Al kan men zich voorstellen dat enkele genialen onder ons daarover op zo heldere en eenvoudige wijze kunnen spreken, dat het ook de gewone man boeit. Men ziet hier overigens weer het nauwe verband tussen het Hoe en het Wat.)

Maar waar de gewone man wèl belangstelling voor zal hebben, dat zijn de vragen van het dagelijks leven, de vragen waar hij dagelijks en direct mee zit. Dat zijn er vele en ze zijn van verschillende aard. Het zijn de specifieke vragen van deze tijd: de mens en zijn arbeid, de atoomdreiging, vrije-tijdsbesteding en zo meer. Maar het zijn nog méér de vragen van persoonlijke en algemene levensproblematiek; de menselijke relaties in al hun moeilijke en dagelijks ondervonden complicaties, vragen van leven en dood en de houding daar tegenover, vragen van leed en verwerking daarvan, vragen naar zekerheid en houvast in het leven, vragen naar zin en doel. Een aparte categorie vormt, naar de mening en ervaring van de deelnemers aan de conferentie in ditzelfde verband het hele complex van vragen op ethisch gebied. De mens blijkt - gelukkig - in zijn zedelijkheid zeer aanspreekbaar. Zo zelfs, dat christendom en zedelijkheid dikwijls worden geïdentificeerd. "Is liegen geoorloofd?" "Mag men de enkeling aan het geheel opofferen?", dat zijn vragen van levensovertuiging, die ook de gewone man raken, omdat hij daarmee in het gewone leven wordt geconfronteerd.

Bovendien werden ook onderwerpen uit de strijd voor gelijkberechtigdheid en uit de sfeer van het Praktisch Humanisme als de gewone man aansprekend genoemd.

Hoe zeggen we het?

Zoals gezegd, besteedde de conferentie grote aandacht aan deze vraag. Het bleek nog altijd een moeilijkheid om de humanistische levenswaarden zodanig in woorden te vertolken, dat ze - die woorden bedoelen we - door de gewone man worden verstaan.

Eerste eis is, naar de mening der conferentie, dat de sprekers er ernstig naar moeten streven zich eenvoudig uit te drukken. Zij moeten zich realiseren, dat tal van woorden en begrippen, die voor henzelf een hele voorstellingswereld representeren, voor de gewone man geen levende begrippen zijn. Uw verslaggever veroorlooft zich dit hier met een voorbeeld te demonstreren, waarvan hij juist dezer dagen getuige was. Hij was op bezoek in het gezin van een goed ontwikkelde geschoolde metaalbewerker. De radio stond aan en een spreker had het over de verzuiling. Er werd maar half geluisterd, maar het ontlokte aan de vrouw des huizes de opmerking: "Waar heeft die man het toch over? Verzuiling, verzuiling, wat is dat toch?" De spreker die dit begrip als iets vanzelfsprekends hanteerde, zal weinig vermoeden hebben gehad dat het begrip verzuiling voor tal van gewone mensen helemaal geen begrip is. Hetzelfde is met vele door sprekers als vanzelfsprekend gehanteerde vreemde woorden het geval.

Met het oog gericht op de gewone man die, zoals de omschrijving het ongeveer zei, niet geneigd en op z'n minst niet gewend is in abstracties te denken, kwam de conferentie tot een tweede belangrijke conclusie: We zullen aan abstracte gedachten een concrete vorm moeten geven. Daartoe staan ons verscheidene middelen ten dienste. Men kan gebruik maken van voorbeelden ter illustratie en toelichting. Men kan de diepzinnigste gedachten klaar en helder maken in een beeld, een kort verhaal, een gelijkenis. Een anekdote kan tegelijk oplichtend en bevrijdend werken. Men kan een fragment uit een roman gebruiken, of een strofe van een gedicht. Men kan de toehoorder zich laten identificeren met grote persoonlijkheden enz.

Houdt geen abstracte beschouwing, maar zeg het in beelden, werd het devies.

Op nog een andere vorm van concretisatie werd sterk de nadruk gelegd. Men moet, zoals men dat wel noemt, "life" zijn en uitgaan van concrete levenssituaties, waarin de mens zichzelve en zijn eigen mogelijke situatie herkent. Hoezeer heel gewone, dagelijkse situaties aanspreken en als uitgangspunt kunnen dienen werd ter conferentie per bandrecorder gedemonstreerd. Een fragment uit een groepsgesprek, waarin zo'n situatie werd geponeerd, gaf een opvallend sterke reactie der gespreksdeelnemers weer.

Bijzonder aansprekend is het wanneer men van actuele gebeurtenissen weet uit te gaan, die om hun aard en door publicaties in de pers de algemene belangstelling hebben. Wie van ons verstaat het, zo werd er uitgeroepen, om, als de kranten daar vol over staan, over "De zwarte ruiter" te spreken en zijn humanistisch licht te laten schijnen over de tragische positie van deze mens en van ons allemaal tussen goed en kwaad! Trekken we ons misschien ook vaak op de abstracte en theoretische beschouwing terug omdat de realiteit te bespreken zoveel moeilijker is?

Ook met de aankondiging en de titel van een voordracht hield de conferentie zich bezig. Men zal misschien huiveren voor een titel als "De zwarte ruiter", uit eerbied voor de mens, die er achter schuilt.

Maar wel moet de titel pakkend en voor zichzelf sprekend zijn. Hij moet duidelijk aangeven waarover het gaat. Men werkt soms met titels waarvan de toehoorder eerst in de loop van het betoog de betekenis begrijpt.

Uw verslaggever zit nog met wat aantekeningen van de conferentie, waarvan hij niet weet of hij ze onder moet brengen bij het Hoe? of bij het Wat? Dat een toespraak niet eenzijdig op het verstand gericht moet zijn, maar ook het gevoel moet aanspreken, behoort misschien nog bij het Hoe? Maar als er gezegd wordt dat een toespraak ook een appèl moet zijn op wat er in de mensen vaag en onbewust leeft, en dat zij ook een getuigenis mag zijn van wat de spreker bezielt, dan zitten we zowel in het Wat als in het Hoe.

Maar duidelijk tot het Hoe?, tot de methodiek van de benadering van de gewone man, behoort nog de methodiek van het groepsgesprek. De conferentie was het er over eens dat daarin grote mogelijkheden schuilen, die tot nu toe nog onvoldoende zijn gebruikt. Het groepsgesprek geeft eerst recht de kans om aan te sluiten bij wat er in de gewone man leeft. Over mengvormen van inleiding en groepsgesprek, geschikt voor sprekers die zich geleidelijk aan in het groepsgesprek willen wagen, leze men het artikel van Van der Waals in ditzelfde nummer van De Stemvork, en het artikel van Schonk over het Leergesprek in het nummer van juni 1955.

Niet alles wat er op de conferentie is verhandeld, is hiermee gezegd. We gaven slechts een overzicht van de voornaamste resultaten en deze zijn voorwaar niet gering voor een korte conferentie van voorlopige en oriënterende aard. Het grootste probleem dat overbleef is eigenlijk:
- Het is alles gemakkelijker gezegd dan gedaan! -

-o-

De humanistische beweging over de gehele wereld wil het humanisme brengen aan de gewone man. Tot op heden is de literatuur over het humanisme te veel geweest een literatuur van filosofen en theologen voor filosofen en theologen of van mensen van de wetenschap voor mensen van de wetenschap. Het ging over de hoofden van de gewone mensen heen. In de praktijk blijkt echter, dat de meerderheid van de bevolking der Verenigde Staten humanistisch denkt en voelt. Zij zijn zich daar alleen niet van bewust. Zij zullen zich daar nimmer van bewust worden, als de humanisten niet leren hen aan te spreken in een taal die zij verstaan.

Dr. Zenap in:
Humanist World Digest: 2.'57.

-o-o-o-

VARIA EX CATHEDRA

VER-ZUILING

Het is wel waar, meen ik, dat elke spreker vóór de aanvang van zijn toespraak, ergens het gevoel heeft op zijn hoede te moeten zijn. De gewaarwording is: nu komt het er op aan, weet wat je zegt.

In een ongedwongen discussie met hoevelen dan ook, telt het gewicht van elk gesproken woord niet zozeer. Er is meer gelegenheid tot improvisatie, een onduidelijke woordkeus is minder hinderlijk, en kan soms rustig op hetzelfde moment door betere bewoording worden vervangen.

Het is anders, wanneer anderen in stilzwijgende afwachting, secondenlange diepe stilte veroorzaken, die door één stem -die van de spreker- dient te worden doorbroken. Wie hier gevoelig voor is - en te meer geldt dit voor de prille redenaar - krijgt de indruk alsof er een geluidsbarrière moet worden doorbroken.

Op een sprekerscursus, lang voor de oorlog, gebeurde het dat een der cursisten, die anders in het gesprek toch zeker niet op z'n mondje gevallen was, voor de groep deelnemers bleef staan zonder één kik te geven, en zich hiervan niet kon herstellen.

Anders is het bij sommigen, die zo "geladen" kunnen zijn dat ze hier hoegenaamd geen last van hebben, en in het vuur van hun rede in staat zijn de vreemdste dingen te beweren.

Een bekend theoloog betrok eens in een magistrale rede de betekenis van het magische getal twaalf, en vond als bewijs voor zijn betoog dit getal vermeld op velerlei plaatsen in de bijbel.

Komende van de twaalf apostelen op de twaalf maanden van het jaargetijde, besloot hij zijn magische analogie: ... - zoals deze tempel des Heren door twaalf zuilen wordt gedragen! -

Het ontging hem blijkbaar niet dat zich hier en daar enige hoofden wendden om de zuilen te tellen, en in vervoering voltooide hij zijn rede aldus:

- En al zijn het er ook zestien.., vandáág zijn het er twaalf! -

d'See-uyl.

-0-0-0-

SPREKEND OVER PRAKTISCH HUMANISME III

In de vorige Stemvork beëindigde ik het tweede artikel over Praktisch Humanisme met een opsomming van de werkterreinen waarop het Verbond op het ogenblik praktische activiteiten ontwikkelt; deze opsomming volgt hier nog even:

1. De Gemeenschappen zelf.
2. De z.g. Arbeiderskampen.
3. Gevangenissen en Huizen van Bewaring.
4. Sanatoria en Ziekenhuizen.
5. Bezinningsbijeenkomsten voor militairen.
6. Allerlei incidentele activiteiten op diverse gebieden, waaronder als belangrijk nog vrijwel braakliggend terrein, waarop grote behoefte aan geestelijke verzorging van de zijde van het Verbond bestaat, de Gerepatrieerdenzorg.

Volgorde van behandeling.

Allereerst iets over de volgorde, waarin men over deze verschillende punten gaat spreken. Zeer vermoedelijk voelt men zich als spreker op één van de terreinen het beste thuis: doordat, men er zelf eens mee in contact is gekomen; er toevallig kortgeleden een diepergaand gesprek met een raadsman over heeft gevoerd; zelf een bepaalde visie op een stuk werk heeft of waardoor dan ook. Veelal kan men daar dan het beste mee beginnen, omdat men daarover boeiend kan vertellen en dus meteen de aandacht vasthoudt. Heeft men een kleine groep en volgt men de methode van het af en toe er tussendoor stellen van een vraag aan het publiek, dan zal dat bij het onderwerp dat men goed beheerst het beste tot z'n recht komen en het heeft z'n voordeel dat - alweer om de aandacht te boeien - tamelijk aan het begin te doen.

Informaties bij het Gemeenschapsbestuur.

Wel doet men goed vooraf te informeren of niet net in de bewuste gemeenschap vlak tevoren eenzelfde onderwerp is behandeld! Veel gemeenschappen hebben de goede gewoonte hun gehele jaar- (winter)- programma van tevoren toe te zenden. Het spreekt vanzelf dat men in zo'n speech minder aandacht aan de arbeiderskampen besteedt, als blijkt dat Schonk net een maand geleden daarover is wezen spreken. Dat wil nog niet zeggen dat men dan zo'n stuk eenvoudig moet overslaan. Integendeel - en wel om twee redenen niet. In de eerste plaats moet men er zich steeds van bewust zijn dat men bezig is met het "minded" maken van de gemeenschap voor deze vraagstukken, een proces dat een herhaaldelijk opnieuw ter sprake brengen en belichten van die vraagstukken eist. En in de tweede plaats is het vaak juist boeiend om eens een andere spreker over eenzelfde onderwerp te horen, die ongetwijfeld andere accenten legt, misschien reeds ongevraagd ingaat op vragen, twijfels of kritieken die sinds de vorige lezing gerezen zijn en die bovendien enigszins voort kan bouwen op een reeds gelegde grondslag.

Erg aan te bevelen is het m.i., van te voren enig schriftelijk contact met de gemeenschap te hebben teneinde te weten te komen óf en zo ja, welke praktische activiteiten men daar al verricht.

De exactheid van de antwoorden bij zo'n correspondentie valt niet altijd mee - maar vaak krijgt men al wèl een inzicht in de moeilijkheden waarmee men al geworsteld heeft en vanzelfsprekend is het belangrijk daar dan bij aan te sluiten. Ook dat kan dus een aanwijzing zijn voor de volgorde waarin men de verschillende terreinen aansnijdt.

Punt één van het lijstje het laatst.

In het algemeen meen ik dat men het onderwerp dat als punt I op bovenstaand lijstje vermeld staat het beste juist voor het laatst kan bewaren. Men krijgt daar meestal de discussie het gemakkelijkst over los. Ook in een gemeenschap waarin nog niets aan de andere activiteiten wordt gedaan, kan en wil men toch altijd over de gemeenschap zèlf wel praten en komen er vrijwel altijd (soms voor het bestuur tamelijk onverwachte) personen los over hun wensen en behoeften en de eisen waaraan naar hun mening een echte "gemeenschap" zou moeten voldoen. Soms komen daaruit enkele aardige suggesties en dit onderwerp staat in ieder geval bijna altijd het dichtst bij een begin van directe realisering, zodat het als afsluiting van de avond een zeker perspectief kan bieden.

Documentatie-materiaal.

Het zal duidelijk zijn dat het in het bestek van deze artikelen niet mogelijk is een volledig beeld te geven van het werk van het Verbond op elk van de genoemde terreinen in dier voege, dat men voldoende materiaal voor de opbouw van z'n speech heeft. Gaat men over dit onderwerp spreken, dan zal men, zoals ik in het vorige artikel reeds betoogde, eigenlijk niet kunnen buiten een aantal gesprekken met raadslieden en/of topraadslieden, men zal zich moeten documenteren met wat er in onze periodieken over dit werk verschenen is en men zal een begin van eigen meningsvorming over de problemen die bij de geestelijke verzorging aan de orde komen, moeten hebben. Daarbij is als hulpbron zeker de cursus over "Geestelijke Verzorging op humanistische grondslag" onmisbaar, welke in 1953 onder redactie van de Verbondsvoorzitter verscheen. Daarnaast vindt men in de Jubileum-brochure van het Verbond van 1956, en in de brochure "Het Humanistisch Verbond antwoordt" van 1954 een aantal feitelijke gegevens, welke inmiddels echter al weer zouden moeten worden aangevuld.

In het volgende nummer van "De Stemvork" zullen we deze aanvullingen geven.

Op de volgende bladzijde vindt U een "plaatje" uit een arbeiderskamp. Ik gebruik het wel ter verlevendiging van mijn betoog. In "De Puntjes op de I" staan er meer van die soort.

D. Heroma-Meilink.

-o-o-o-

VAN VUURVRETER TOT LETTERVRETER

EEN PLAATJE UIT EEN ARBEIDERSKAMP

De overmoedige bewering van Tinus X dat hij alléén maar gaf om drank en vrouwen, was de kamergenoten gelukkig toch te bont.

Het was tijdens het bezoek aan een der kamers, waar we boomden over algemeen menselijke waarden.

Van alle kanten had ik hulp om dit "stout" gezegde te weerleggen en daarbij bleek dat juist Tinus een fijne kameraad was, die zijn laatste centen zou weggeven aan iemand, die het beroerder had dan hij. Een beetje gevleid door zoveel waardering bij de kamergenoten, wou hij dan ook wel een klein beetje toegeven, dat hij het zo erg niet had bedoeld.

Toen ik aan het eind van het gesprek nog eens wees op het feit, dat we kwamen om persoonlijke moeilijkheden met elkaar op te lossen, kwam Tinus bij mij met zijn probleem.....

Inderdaad, indien je als twee en twintigjarige niet kunt lezen en schrijven en op deze punten geheel afhankelijk bent, zijn de moeilijkheden niet gering.

De volgende week was het slaapvertrek onze studeerkamer en moeizaam spelde hij: a a p, m i e s, n o o t, w i m.

Hij bleek een dankbaar en ijverig leerling en al spoedig konden we overgaan tot het tweede deeltje van Hogeven, Ligthart en Scheepstra's Leesmethode voor de lagere klassen, in welke boekskes Wim, Zus en Jet hun bescheiden rolletjes spelen. Een kampgenoot met enige paedagogische talenten was ingeschakeld en iedere week was vooruitgang merkbaar.

Op een avond was er op de kamer van onze leerling iets gaande, geheimzinnige voorbereidingen vonden plaats. Toen ik gevraagd werd te komen en het licht uit moest, wist ik werkelijk niet wat er ging gebeuren.

Plotseling stond in de deuropening een ras-echte fakir, met twee brandende fakkels in de handen. Een badhanddoek was - bij wijze van tulband - om het hoofd gebonden en een rood tafelkleed over de schouders voltooide het geheel, Tinus vertoonde een heel vuurvretersprogramma met sierlijke Oosterse gebaren,..... de mond, die vorige week nog moeizaam de letters spelde, leek nu op een vulkaan, waaruit de vlammen omhoog schoten.

De kamer keek vol spanning toe en af en toe werd een blik op mij geworpen van: Dát had je niet van hem gedacht, hè?

Na de voorstelling vertelde Tinus dat hij ook erg familiaar omging met degens, glas, scheermesjes en dergelijk scherp spul, hij vertelde het al wrijvend over zijn lippen, want hij had zich toch een beetje gebrand.

Later kwam het gesprek op helderziendheid, daarvan had Tinus geen kaas gegeten. Daar kon z'n broer beter mee overweg; die had zich in die richting gespecialiseerd. Niettemin had ook Tinus eens een goedgelovige vrouw de toekomst voorspeld per consult van een daalder. Maar ruiterlijk gaf hij toe, dat hij haar maar wat had wijsgemaakt.

Na de vuurvreterij mocht ik niet weggaan, dan nadat we samen nog wat letters gevreten hadden.

d'Overkanter.

(Overgenomen uit "De Puntjes op de I", dec.'54)

-o-o-o-

HET GESPREK IN DE GROEP

COMBINATIE VAN INLEIDING EN GESPREK

In ons Verbond en daarbuiten streeft men er meer en meer naar "de gewone man" te bereiken. Van dit streven heeft onze Sprekersconferentie ook getuigd.

In dit artikel willen we proberen, enkele mogelijkheden aan te wijzen, die onze sprekers zouden kunnen benutten in de verwezenlijking van het doel: benadering van de "gewone man".

Een vorig artikel ging er van uit, dat in onze situatie de spreker van achter zijn catheder vandaan dient te komen en a.h.w. te midden van de groep plaats moet nemen. Ook zonder een afstand in meters is er afstand genoeg in kennis. En het kan juist de deskundigheid van een spreker zijn die, zonder dat hij dit wil (en ook zelfs bemerkt) een kloof schept tussen spreker en toe-hoorders. (Het woord is typerend passief!).

Voor een deskundige immers bestaan er op zijn terrein vele waarheden-als-koeien, die voor een deel van zijn gehoor volkomen onbekend en onbegrijpelijk zijn. Dit kan soms een kwestie zijn van een woord: correlatie, bilateraal, conjunctuur, existentialistisch... enzovoort. Wat dit betreft kunnen we niet eenvoudig genoeg zijn als we verstaanbaar willen blijven.

Verder is het van bijzonder belang dat de inleider zich vooraf afvraagt: Wat zijn de problemen t.a.v. het onderwerp waarmee mijn gehoor waarschijnlijk zit?

Wat voor de inleider hoogst belangwekkend is, kan voor de meerderheid van het gehoor alleen maar dodelijk vervelend zijn!

Ook over de inkleding van de stof is heel wat te zeggen, maar terwille van de onvermijdelijke beknoptheid willen we met enkele opmerkingen hierover volstaan.

Elk onderwerp eist een keus uit een oceaan van gegevens, die geordend moeten worden. Dit eist bezinning op de kernvragen, die voor het gehoor van belang zijn. Een bruikbare methode is nu om, na bepaling van de behandelingsvolgorde der kernvragen, deze als "eilanden" op papier te zetten in kernachtige bewoordingen. Bij het toepassen van deze "eilandmethode" kan de inleider telkens van eiland tot eiland gaan en waar nodig langer vertoeven. Daarbij is de kernachtige formulering van zijn aantekeningen een aansporing om zelf ook kernachtig te blijven. Voor het verkrijgen van een helder beeld van het besprokene is het bovendien gewenst om van tijd tot tijd een samenvatting te geven, zodat de aanwezigen de voortgang van eiland tot eiland kunnen volgen. Een schoolbord kan bij het samenvatten goede diensten bewijzen, maar is helaas niet altijd beschikbaar.

Tenslotte nog iets over het stellen van vragen. Bij de gewone inleiding komt het er meestal op neer, dat de inleider aan het eind van zijn betoog in het algemeen informeert wie er nog iets te vragen heeft. Zou er niet iets voor te zeggen zijn om:

a. meer tijd voor discussie uit te trekken?
b. de mensen aan het denken te zetten - en de discussie richting te geven - door als inleider de stof niet stellenderwijs, maar vra-

genderwijs aan de orde te stellen? Waarom zouden we b.v. bij het onderwerp: "Bijbelonderricht op de openbare school, niet al aanstonds beginnen met de vraag: - Vindt U kennis van de bijbel eigenlijk nodig en waarom(niet)? Of, als het over de betekenis van de levensovertuiging gaat, waarom zou U niet al direct beginnen met de vraag aan de aanwezigen: Wat is eigenlijk een levensovertuiging?

En zo verdient het overweging en aanbeveling om niet alleen aan het eind, maar al reeds bij het begin en de hele inleiding door, bij elk "eiland" dus, door het stellen van vragen de toehoorders tot mee-denkenden te maken en discussie uit te lokken. Vandaar onze titel: "Combinatie van Inleiding en Gesprek".

Door deze methode verandert uiteraard het gehele karakter van de bijeenkomst. Bovendien is vooraf, behalve een diepgaande bezinning op de te behandelen stof, ook bezinning op de te verwachten reacties geboden. Deze aanpak kan van de inleider-gespreksleider meer inspanning vragen, hij geeft hemzelf en de groep tegelijk meer voldoening.

Op z'n minst blijkt, dat toepassing van deze - overigens niet gemakkelijke! - methodiek, zowel het denken als de groepsvorming ten goede komt, en dat maakt het verantwoord experimenteren ermee tot een boeiend en lonend bedrijf.

K.v.d. Waals.

-o-

Indien men verwacht, dat het gesprek uitloopt op eensgezindheid over een aantal concrete zaken, dan verwacht men teveel van het gesprek.

Het gesprek maakt echter weer, dat wij als mensen, met elkaar omgaan, waardoor de mogelijkheid geschapen wordt van oprechte samenwerking, ook wanneer men het niet met elkaar eens is.

J.G.v.d. Ploeg in: "Het Vrije Volk"
10-1-1957.

-o-o-o-